
Pierwsza konferencja Międzynarodowej Rady Muzeów

Ochrona Zabytków 1/2, 49-51, 93

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OCHRONA ZABYTEKÓW

ROK I.

NR 2

PIERWSZA KONFERENCJA MIĘDZYNARODOWEJ RADY MUZEÓW

Po sesji wstępnej w Meksyku w dniach od 7 do 14 listopada 1947 r. na której Polskę reprezentował wicedyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie, prof. Michałowski, odbyła się w Paryżu w czasie od 28 czerwca do 3 lipca br. pierwsza konferencja Międzynarodowej Rady Muzeów (ICOM — International Council of Museums). ICOM jest stowarzyszeniem, współpracującym ściśle z UNESCO, ale od niej niezależnym i posiada własny statut, określający uprawnienia prezydium, komitetów narodowych i konferencji ogólnych, które zwoływane są raz na dwa lata. Polski Komitet Narodowy ICOM, zorganizowany w czasie zjazdu Związku Muzeów w Poznaniu w czerwcu 1947 r., liczy zgodnie ze statutem 15 członków z głównych ośrodków muzealnych; przewodniczącym jest dyrektor St. Lorentz, sekretarzem L. Sawicki. Na konferencji paryskiej reprezentowali Polskę: prof. St. Lorentz, prof. St. Gąsiorowski i prof. W. Tatarkiewicz oraz dr J. Żabiński, dyrektor Ogrodu Zoologicznego w Warszawie, który uczestniczył w sekcjach przyrodniczych zjazdu. Na konferencję przybyło przeszło 250 delegatów z 28 państw.

Tematem obrad były prawie wyłącznie zagadnienia z zakresu muzealnictwa, trzy jednak referaty wiązały się ściśle ze sprawą opieki nad zabytkami. Prof. A. Maiuri, dyrektor Muzeum Narodowego w Neapolu mówił o zniszczeniach Pompei w czasie wojny wskutek bombardowania, zniszczeniu dawnego muzeum i znacznej większości jego zbiorów, oraz o rekonstrukcji rozbitych lub uszkodzonych budowli i stworzeniu nowego muzeum. Dyrektor E. P. Alexander z Williamsburga (Virginia, U. S. A.) wygłosił referat o wartościach wychowawczych zabytków przeszłości. Prof. St. Lorentz poruszył w swym referacie 2 zagadnienia z zakresu opieki nad zabytkami, które szczególnie aktualne stały się po ostatniej wojnie: 1) odbudowy szczególnie zniszczonych dzielnic zabytkowych w miastach, 2) ochrony zamków, pałaców i dworów wraz z zabudowaniami gospodarczymi i parkami zabytkowymi. Ten ostatni problem, który wymaga przedyskutowania nie tylko

w krajach, które przeprowadziły reformę rolną, ale i w tych, gdzie wskutek zniszczonych warunków ekonomicznych prywatni właściciele nie są w stanie utrzymać rezydencji wiejskich, a więc np. w Anglii, Francji, Italii, wywołał ożywioną dyskusję, która znacznie przekroczyła ramy referatu. Kilku mówców poruszyło sprawę niedostatecznej współpracy między organami konserwatorskimi i muzeami w wielu krajach, co wynika z odrębności władz konserwatorskich i muzealnych. We Francji jak i w wielu innych krajach nie ma żadnego oficjalnego powiązania między urzędami Naczelnego Dyrektora Muzeów Francuskich (obecnie Georges Galles) i Inspektora Generalnego Zabytków czyli Konserwatora Generalnego (obecnie Jean Verrier). Ustrój polski łączący oba urzędy w Naczelnej Dyrekcji Muzeów i Ochrony Zabytków zyskał w dyskusjach uznanie. Ponieważ dyskusje nad ochroną zabytków toczyły się na marginesie właściwego programu obrad i nie mogą być jako równorzędne wprowadzane do programu przyszłych konferencji ICOM'u uchwalono zwrócić się do UNESCO z wnioskiem o zwołanie specjalnej konferencji, poświęconej opiece nad zabytkami i o utworzenie podobnej organizacji dla spraw konserwatorskich, jak ICOM dla spraw muzealnych.

Niewątpliwie najciekawsza dyskusja na konferencji rozwinęła się po referacie M. T. Rousseau (USA) o restauracji obrazów. Wywołał ją ostry atak konserwatora departamentu malarstwa Luwru, R. Huyghes'a skierowany przeciw metodom konserwacji obrazów w National Gallery w Londynie. R. Huyghes wysunął obiekcje przeciw radykalnemu zdejmowaniu werniksów, twierdząc że przy czyszczeniu obrazów w National Gallery zdjęto nie tylko werniksy późniejsze, ale i werniksy pierwotne kładzione przez artystów, a te werniksy nie tylko mogą zawierać laserunki, lecz i mogą być rozmyślnie barwione przez artystów. Stanowisko R. Huyghes'a poparł C. Brandi, twierdząc, że ostatnie badania instytutu pozwoliły ustalić, iż już artyści renesansowi barwili werniksy, należy więc uznać takie werniksy nie tylko za warstwy ochronne, które można usunąć i zastąpić nowymi, lecz za integralne składniki dzieł sztuki. Przeciwnicy radykalnego usunięcia werniksów wskazywali też w dyskusji, że niektóre barwy z biegiem czasu ulegają zmianom, które uwidaczniają się znacznie silniej po usunięciu dawnych werniksów. Wysuwano w związku z tym wątpliwości czy w ogóle należy starać się o przywrócenie obrazu do stanu pierwotnego. W odpowiedzi Sir Ph. Hendy, dyrektor National Gallery oświadczył, że przy restauracji obrazów nie zdejmowano werniksów pierwotnych, barwionych przez artystów lub zawierających laserunki. Podtrzymując swą opinię o słuszności metod konserwatorskich, stosowanych w National Gallery, Ph. Hendy wypowiedział się przeciw metodom stosowanym w Luwrze, jako niedostatecznym gdyż nie prowadzą do pełnego uwy-

datnienia artystycznych wartości obrazów, pozostawiając zniekształcające je przesłony. Stanowisko Ph. Hendy'ego poparł L. von Puyvelde konserwator honorowy belgijskich muzeów królewskich. W rezultacie dyskusji uchwalono zwołać w listopadzie br. w Londynie specjalną konferencję, złożoną z przedstawicieli 12 państw, wśród nich Polski, dla przedyskutowania zagadnienia przy restaurowanych ostatnio w National Gallery obrazów. Szczegółowe sprawozdania z konferencji i uchwalone przez nią zlecenia zostaną natychmiast przesłane do wszystkich Komitetów Narodowych.

Wśród wniosków, zgłoszonych na konferencji, dwa wiązały się ze sprawami ochrony zabytków. Pierwszy nadesłany na piśmie przez prof. J. Roosvala (Szwecja), który nie jest członkiem ICOM'u proponował uchwalenie rezolucji wzywającej do odbudowy, z funduszków międzynarodowych, kościołów w Kolonii. Delegacja polska wyraziła zastrzeżenia przeciw takiej redakcji wniosków i zaproponowała by uchwalić apel o odbudowę, z funduszków międzynarodowych, zabytkowych dzielnic miast, zniszczonych w czasie wojny w kolejności, która została by ustalona przez specjalną komisję. Jako przykłady delegacja polska wymieniła Amiens, Beauvais, Pompeję, proponując umieszczenie na 1-y miejscu listy pierwszego miasta zabytkowego, zbombardowanego w czasie wojny — Warszawy. Ponieważ wniosek ten uznano za zbyt szeroki, delegacja szwedzka wycofała wniosek prof. Roosvala. Drugi wniosek dotyczył apelu o specjalną opiekę nad zabytkowymi parkami, krajobrazami i lasami w Niemczech, a jako motywację podano wycinanie lasów i zaniedbanie parków zabytkowych. Na skutek protestu F. C. Norrisa (Wielka Brytania) szefa sekcji zabytków w Komisji Kontrolnej w Niemczech, wniosek został zdjęty z porządku obrad.

W toku dyskusji nad jednym z referatów konserwatorowie francuscy jako przykład aktywności Inspektoratu Generalnego Zabytków wymienili Hotel Lambert w Paryżu. Prowadzona obecnie restauracja tego pałacu szczególnie nas interesuje ze względu na jego pamiątkowe i historyczne tradycje polskie od przeszło 100 lat, gdy nabyty został przez ks. Adama Czartoryskiego. Ze względu na trudności utrzymania, pałac podzielony został obecnie na kilka apartamentów, urządzenia użytkowe zostały zmodernizowane, a zabytkowe niezwykle cenne wnętrza z ich bogatymi boazeriami i wspaniałą dekoracją malarską są restaurowane z wielkim nakładem pracy i kosztów pod kierunkiem Inspektoratu Generalnego.

S. L.

niają budujących do inwestowania tam kapitału.

Problemy. W roczniku II znajduje się artykuł W. Tomkiewicza „Zbiory polskie w Niemczech i Austrii” (nr. 1, s. 39—45). Autor widzi możliwości rekompensaty ze strony Niemiec za utracone dzieła sztuki w przekazaniu Polsce licznych „poloniców” znajdujących się na terenie Niemiec i Austrii.

Ziemia zamieszcza w roczniku XXX (1946) szereg artykułów i notatek dotyczących ochrony zabytków polskiego budownictwa, poza tym prowadzony jest stale „Przegląd konserwatorski i muzealny”.

Tygodnik Powszechny. J. Reimer w artykule „Zabezpieczone” przez Niemców dzieła sztuki” (r. I, nr. 13) omawia fakt znalezienia w związku z ujściem H. Franka katalogu rozumowanego p. t. „Sichergestellte Kunstwerke im Generalgouvernement”, zawierającego we wstępie rozporządzenie generalnego gubernatora o zabezpieczeniu dzieł sztuki. Autor domaga się zwrotu wywiezionych dzieł sztuki i odszkodowania w formie ekwiwalentu — za dzieła zniszczone i zaginione. J. Ciechocki „Ołtarz Mariacki Wita Stwosza” (r. II, nr. 49). Artykuł zawiera krótki opis i historię zabytku, następnie informuje o losach wojennych ołtarza i potrzebie konserwacji.

Odrodzenie. T. Dobrowolski „O planowe badanie sztuki polskiej” (r. II, nr. 47). Autor zwraca uwagę na braki polskiej historii sztuki: z jednej strony zbyt skrupulatne tropienie wpływów obcych, z drugiej obojętny stosunek do rodzimych przejawów sztuki. Podkreśla rolę inwentarza topograficznego zabytków, oraz działalności Państw. Instytutu Historii Sztuki dla organizacji środków pomocniczych i planowania badań. H. Blumówna w artykule „Zniszczenie architektury piastowskiej we Wrocławiu” (r. III, nr. 49) daje przegląd zniszczeń i informuje o rozpoczętych zabezpieczeniach, które są wstępnym etapem trwałej odbudowy.
J. R.

OD REDAKCJI

W numerze następnym zamieszczone będą między innymi: d. c. artykułu prof. dr K. Bulasa o zniszczeniu i odbudowie zabytków we Włoszech, artykuł prof. G. Ciołka, poruszający problem zaporę wodnej w Czorsztynie, inż. H. Jasińskiego o ochronie budownictwa drewnianego w miasteczkach, doc. dr. T. Mańkowskiego o konserwacji sarkofagów Sieniawskich, prof. dr. M. Walickiego na temat strat polskiej kultury plastycznej.

Ponadto omówione będą odkrycia z zakresu architektury w Polsce, oraz zjazd konserwatorów w Łańcucie.

RÉSUMÉS FRANÇAIS

PREMIÈRE CONFÉRENCE DU CONSEIL INTERNATIONAL DES MUSÉES

L'article est un compte-rendu des problèmes touchant la protection des monuments et qui ont été traités lors de la première conférence de ICOM (International Council of Museums) à Paris, en juin-juillet courant.

LE PROBLÈME DE LA PRÉPARATION DES CONSERVATEURS DE PEINTURE

L'expérience des dernières années démontre que la préparation des conservateurs de peinture doit se faire sous forme

d'études spécifiques. En Pologne, ces études ont été commencées dans deux grandes écoles: l'Académie des Beaux Arts de Varsovie et l'École Supérieure des Arts Plastiques de Cracovie.

L'auteur est d'avis qu'il faut insister tout particulièrement sur les exercices pratiques faits à l'école; que ces exercices doivent être complétés par des cours de chimie générale, de chimie de peinture et de technologie, ainsi que de physique et de température. Il exprime enfin le désir de voir se fonder des laboratoires scolaires d'expérimentation